

CEZAYİR ÜLKE BÜLTENİ

2017

DEİK

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU
FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD

İçindekiler

Genel Bilgiler	2
Siyasi Yapı	2
Genel Ekonomik Görünüm	3
Yıllık GSYİH büyüme Oranları (%)	3
Yıllık Enflasyon Oranları (%)	4
Sektörler	5
Tarım.....	5
İmalat Sanayi	5
Enerji.....	6
İnşaat	9
Ulaştırma	9
Telekomünikasyon.....	10
Bankacılık ve Finansal Hizmetler	10
Turizm	11
Yatırımlar	11
Yatırım Mevzuatı	11
Yabancı Şirket (Şube) Kurulması.....	12
Dış Ticaret.....	13
İthalat yaptığı başlıca ülkeler (1000\$)	15
Cezayir'in İthalatında Başlıca Ürünler (1000\$)	16
İhracat yaptığı başlıca ülkeler (1000\$).....	16
Cezayir'in İhracatında Başlıca Ürünler (1000\$)	17
Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkiler.....	17
Türkiye ile İkili Ticaret.....	17
Türkiye'nin Cezayir'e İhracatında Başlıca Ürünler (1000\$)	18
Türkiye'nin Cezayir'den İthalatında Başlıca Ürünler (1000\$)	18
Faydalı Bilgiler.....	19
Yürütme Kurulu Üyeleri.....	19
İletişim	21

CEZAYİR

Genel Bilgiler

Resmi Adı	: Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti
Yönetim Şekli	: Cumhuriyet
Cumhurbaşkanı	: Abdelaziz Bouteflika (1999 Yılından beri)
Yüz Ölçümü	: 2.381.741 km ²
Toplam Nüfus	: 40.224.000
Nüfus Artış Hızı	: %1.7
Ortalama Yaşam Süresi	: 70.9
Etnik Dağılım	: Arap-Berberi %99, Diğer %1
Dini Dağılım	: Sünni Müslüman %99, Diğer %1
Okuma Yazma Oranı	: % 72.6
Konuşulan Diller	: Arapça (Resmi), Fransızca, Berberi Dilleri
Başkent	: Cezayir
Başlıca Büyük Şehirler	: Cezayir, Oran, Konstantin, Annaba, Batnah
Para Birimi	: Cezayir Dinarı
Saat Farkı	: -2
Resmi Tatiller	: 1 Ocak (Yılbaşı), 1 Mayıs (İşçi Bayramı), 5 Temmuz (Bağımsızlık ve Gençlik Bayramı), 3 Ekim (Hicri Yılbaşı), 12 Ekim (Aşure Günü), 1 Kasım (Devrimin Yıldönümü)
Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar	: Birleşmiş Milletler, Afrika Birliği, Arap Ligi, Mağrip Arap Birliği, Akdeniz için Birlik, İslam İşbirliği Teşkilatı

Siyasi Yapı

Cezayir 1962 yılında Fransa'dan bağımsızlığını kazanmıştır. Ülkenin ilk siyasi partisi Ulusal Özgürlük Cephesi (FLN), 1954 yılında kurulmuş ve ülkenin bağımsızlığı için mücadele vermiştir. 1988'de çok partili sisteme geçen Cezayir'de, seçimlerin ilk turunu Islamic Salvation Front'un kazanmasıyla ordu seçimleri iptal etmiş ve pekçok İslami lider tutuklanmıştır. Ordu ile İslami kesim arasındaki çatışmalar 100.000 kadar insanın hayatını kaybetmesine, Cezayir ekonomisinin çökmesine ve pek çok yabancı şirketin ülkeden çekilmesine neden olmuş, söz konusu parti 2000 yılında yasaklanmıştır. 1999 yılında yapılan seçimleri Abdelaziz Bouteflika kazanırken, 2004 yılındaki seçimlerin galibi yine Bouteflika olmuştur. 2011 yılında gerçekleşen Arap Baharı'nı en az etkiyle atlattıran Cezayir hükümeti bazı politik reformların yanı sıra 19 yıldır devam eden Ohal durumunu kaldırmıştır. Ülkede Mayıs 2012 yılında gerçekleşen parlamento seçimlerini yine FLN kazanmıştır. Eylül 2012'de Başkan Bouteflika Abdulmalek Sellal'ın Cezayir'in yeni başbakanı olduğu yeni bir hükümet atamıştır. Mart 2014'de gerçekleştirilen seçimlerde Bouteflika, %81.53 oy oranıyla 4. kez seçimleri kazanarak görevine devam etmektedir. Yine Mart 2014'te dönemin Başbakanı Sellal, yaptığı açıklama ile Bouteflika'nın seçim kampanyasından çekildiğini açıklamış ve bunun üzerine Enerji Bakanı Youcef Yousfi Başbakanlık görevine getirilmiştir.

Cezayir 2.381.741 km² yüzölçümü ile Afrika'nın en büyük ülkesi olup demir cevheri, kömür, fosfat, uranyum, çinko, kurşun, cıva ve altın dahil olmak üzere zengin doğal kaynaklara sahiptir. Ülke ekonomisinin belkemiğini oluşturan fosil yakıtlar, ihracatın %98'den fazlasını, gelirlerin %60'ını, GSYİH'ın ise %40'ını oluşturmaktadır. Bununla birlikte Cezayir'in halihazırda keşfedilmemiş kaynakları

mevcut olup yabancı firmalar giderek artan oranda devletin elindeki bir petrol şirketi olan Sonatrach ile ortak yatırıma gitmektedir.

Genel Ekonomik Görünüm

	2012	2013	2014	2015	2016	2017*
GSYİH (Milyar \$)	208,3	209,0	213,5	164,1	162,7	173,4
Kişi başı GSYİH (\$)	5.412	5.329	5.347	4.037	3.938	4.129
Büyüme (%)	3,4	2,8	3,8	3,8	3,6	3,1
Toplam dış borç (%GDP)	2,6	2,5	2,6	2,9	3,2	5,4
Cari İşlemler Dengesi (Milyar \$)	12,3	1,2	-9,4	-27,0	-29,6	-25,7
Enflasyon Oranı (%ort)	8,9	3,3	2,9	4,8	6,4	5,9

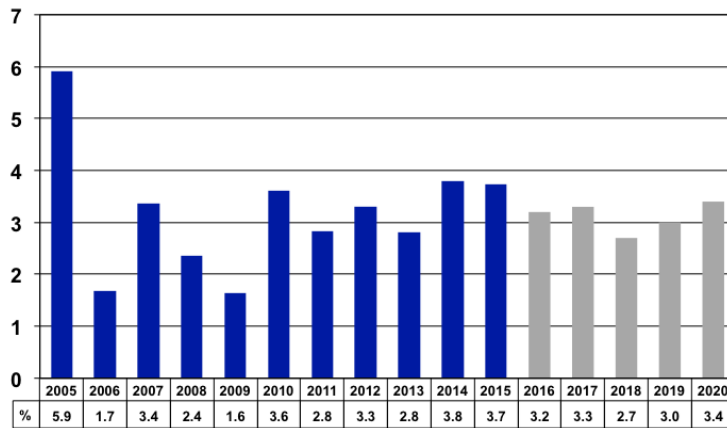
Kaynak: BMI, (*) tahmini

Cezayir petrol ve doğal gaz sektörüne bağımlı bir ülkedir. İhracat gelirlerinin %97'si ve bütçe gelirlerinin %70'e yakını bu sektörden sağlanmaktadır. Serbest piyasa ekonomisine geçiş süreci yaşayan Cezayir'de altyapı yatırımlarında yetersizlik, özelleştirme çalışmalarının yavaş ilerlemesi, işsizlik oranının yaklaşık olarak %9,9 seviyesinde bulunması ülkenin başlıca sıkıntıları arasında yer almaktadır. Ekonominin çeşitlendirilmesi yoluyla hidrokarbonlar sektörüne bağımlılığın ve ülkedeki işsizliğin azaltılması planlanmakta ancak bu süreç ağır işlemektedir.

İlki 2001 yılında açıklanan 5 yıllık kalkınma planlarının üçüncüsü 2010 yılının Mayıs ayı sonunda ilan edilmiştir. Üçüncü planda da daha öncekiler gibi ağırlıklı olarak altyapı yatırımları yer almaktadır. 286 milyar dolarlık bir kaynağın söz konusu projeler için ayrıldığı ilan edilmiş olup bu büyük miktarın yaklaşık yarısı eski projelerin tamamlanması için ayrılmıştır. 130 milyar doları bulan kaynak eskiden başlamış ve halen de tamamlanması beklenen demiryolu, su kaynakları ve yol projelerine, kalan kısım ise yeni projelere tahsis edilmiştir.

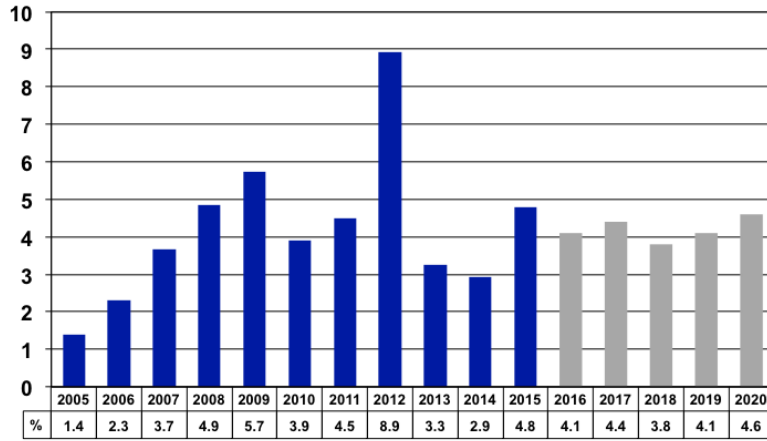
Cezayir, World Bank tarafından hazırlanan Doing Business 2017 raporunda iş yapma kolaylığı açısından 156. Sırada yer almıştır.

Yıllık GSYİH büyüme Oranları (%)

Kaynak: ISA Economic Forecasts, national statistics

Yıllık Enflasyon Oranları (%)

Kaynak: ISA Economic Forecasts, national statistics

Cezayir dinarı uluslararası alanda konvertibl bir para özelliği göstermemektedir. Ülkede döviz kurları hükümet tarafından belirlenmektedir.

Cezayir Hükümeti'nin dış borçları eritme yönündeki kararlılığı rakamlara da yansımıştır. 2005 yılında 17 milyar dolar olan dış borcun 2014 yılında ise tahmini 2,8 milyar dolara düştüğü tahmin edilmektedir.

Cezayir nüfusu ülkenin kuzeyinde Akdeniz sahil şeridi boyunca yoğunlaşmış durumdadır. Cezayir ve Oran gibi büyük şehirler de bu alandadır. Tarıma da elverişli olan bu bölgede tahıl, üzüm, zeytin ve meyve yetiştirilmektedir.

Ham ve rafineri petrol sahaları ise başta Hassi Messaoud olmak üzere Sahra bölgesinde bulunmaktadır. Doğalgaz, başkent Cezayir'in 400 km güneyinde Hassi R'Mel bölgesinde yoğunlaşmıştır.

Cezayir, kanıtlanmış petrol rezervleri incelendiğinde, Afrika kıtasında Libya ve Nijerya'nın arkasından üçüncü, dünya rezerv sıralamasında ise 12.2 milyar varil ile on altıncı ülke konumundadır. Aynı zamanda 159.1 trilyon Tcf ile dünyanın en büyük dokuzuncu doğal gaz rezervine sahip olup, Afrika'da ise Nijerya'dan sonra ikinci ülke konumundadır. Avrupa'nın da doğalgaz ithalatında dördüncü konumdadır. Cezayir ayrıca, sıvılaştırılmış gaz (LNG ve LPG) da ihraç etmektedir. 1964 yılında Arzew'deki üretim tesisinin devreye girmesi ile birlikte Cezayir, dünyanın ilk sıvılaştırılmış doğalgaz üreten ülkesi konumuna gelmiştir. Ülke halihazırda dünyanın 7. büyük sıvılaştırılmış doğalgaz ihracatçısı olup dünya üretiminde %5 paya sahiptir.

Cezayir küreselleşme sürecinde dünyadaki yerini alma çabalarını sürdürmektedir. Avrupa Birliği ile Ortaklık ve İşbirliğinin tesisine yönelik anlaşmayı Ekim 2002'de imzalamıştır. Söz konusu anlaşma Cezayir Parlamentosu ve 25 AB ülkesinin onayından geçtikten sonra 1 Ekim 2005 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Bu çerçevede, Cezayir 10 yıl içinde AB sanayi ve tarım ürünlerine uyguladığı tarifeleri kaldırmayı, AB ise Cezayir tarım ürünlerine uyguladığı vergi ve kotaları kaldırmayı taahhüt etmiştir. 2002 yılında EFTA ile Ortaklık Anlaşması imzalayan ülke Dünya Ticaret Örgütüne (DTÖ) de üye olmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda DTÖ ile Gözlemci Ülke sıfatıyla görüşmelere devam etmektedir.

Sektörler

Tarım

Cezayir yaklaşık 2,4 milyon km² ile Afrika'nın en büyük topraklarına sahip ikinci ülkesi olmakla beraber, bu toprakların sadece %3,4'ü ekilebilir alan olarak kullanılabilen, potansiyel tarım arazilerinin ise yaklaşık %18,5'i fiili olarak işlenmektedir. Ülkede ekilebilir topraklar kamuya ait olup, özel sektör tarafından işletilmektedir. Gıda sektöründe dışarı bağımlı bir ülke olan Cezayir'in gıda ihtiyacının yaklaşık yarısı ithalat yoluyla karşılanmaktadır. Kurak geçen yıllarda ülkenin gıda ithalatı ortalama 2.2 milyar dolar civarında gerçekleşmektedir. Hükümet, toplam işgücünün %14'ünü istihdam eden ve GSMH içindeki payı %8 olan tarım sektörünü geliştirmek adına, sulanabilir alanlar ile tarım ürünlerinin pazarlama ve dağıtım kanallarının genişletilmesine ayrılan fonların artırılmasına karar vermiştir. Hükümet ülkenin batısındaki arazilerde yeni sulama teknikleri, drenaj, gübre ve mahsul uygulamaları yaparak tuzluluk oranını azaltmak ve verimliliği artırmayı amaçlamaktadır.

Cezayir'in tarım ürünleri buğday ve arpa başta olmak üzere tahıllar, patates ve bakliyatıdır. Son on yıl içinde taze hurma, hidrokarbon ürünleri dışında Cezayir'in en büyük ihracat kalemini oluşturmaktadır. 2009/2010 yılı içerisinde %328,5'lik bir artış göstererek 2,40 milyon tona çıkan arpa üretimi, 2010/2011 dönemi içerisinde 1,50 milyon tona kadar gerilemiştir. Buna rağmen ülke önemli bir arpa ihracatçısı olma özelliğini sürdürmektedir. Yerel zeytin mahsulünden elde edilen yıllık ortalama zeytinyağı üretimi ise 150,000 hl civarında gerçekleşmektedir.

Tarımsal üretim, talebin tahıl ve türevlerinde %35'ini, süt ve sütlu mamullerde %42'sini, bakliyatla %53'ünü, et ve patates ile meyve ve sebzede %100'ünü karşılarken çay, şeker ve kahvede bu oran %0'dır. Cezayir, ihtiyacını karşılamak için yılda ortalama 8 milyon ton tahıl ithal etmek durumundadır. Cezayir son 40 yılda ilk defa net ihracatçı olarak tanımlanmıştır.

Hayvancılık halihazırda yüksek düzlükler ve güney bölgelerde önemli bir rol oynamaktadır. Ülkede kümes hayvancılığı yapılmakta, keçi, sığır ve koyun yetiştirilmektedir. Cezayir 1.200 km'lik Akdeniz kıyılarından yeterince yararlanamamaktadır. Balıkçı teknelerinin çoğu küçüktür ve ailelerin mülkiyetindedir. Hükümet sektörün getirisini arttırmak için bir dizi adımlar atmaktadır. Balıkçılık sektörünün geliştirilmesi için hükümet 12 milyon dinar kaynak ayırmıştır. Balıkçılık limanları modernize edilirken, devletin sağladığı finansman ile yeni balıkçı tekneleri alımına gidilmekte ve ayrıca, 1994 Ticaret Yasası, bağımsızlıktan beri ilk defa yabancı balıkçıların Cezayir'de avlanmasına izin vermektedir. Hükümet potansiyel avlanma miktarını 76 bin tondan 246 bin tona çıkarmayı planlamaktadır.

İmalat Sanayi

Cezayir'in hidrokarbonlar dışında imalat sanayiinin GSYİH'daki payı yaklaşık %5 dolaylarında olup imalat sanayiinin önündeki en büyük zorluk, sanayinin %75 gibi büyük bir kısmını elinde bulunduran devlet işletmelerinin verimsiz çalışması ve özel sektörün bu alandaki payının çok küçük olmasıdır. Ülkenin sanayi potansiyelinin %80'ni Kamu İktisadi Teşebbüsleri, kalan %20'sini de KOBİ niteliğinde olan özel sektör kuruluşları oluşturmaktadır. KİT'lerin yeniden yapılandırılması veya tasfiye ya da özelleştirme sürecine alınması faaliyetleri devam etmektedir. Cezayir, yarı mamul ve mamul olarak sanayi alanında ithalata bağımlıdır. İmalat sektöründe faaliyet gösteren firmaların önündeki en önemli iki engel hammadde temini ve enerji kesintileridir. Cezayir'in en önemli imalat sanayi ürünleri, çimento, ayakkabı, pik demiri, külçe çelik ve kamyonlardır.

Enerji

Hidrokarbonlar

Cezayir ekonomisi içinde büyük bir payı olan hidrokarbon sektörü, GSYİH'nin %30'unu, toplam ihracatın %95'ini ve bütçe gelirlerinin %60'ını oluşturmaktadır. Petrol sektörü Cezayir'in 1970'li yıllardaki ekonomik kalkınmasının temelini oluştururken temel ihracat gelirleri açısından yerini doğalgaza yerini bırakmıştır. 1991 yılından bu yana uluslararası şirketler mevcut petrol sahalarında çalışma ve yatırım yapma iznine sahip olup tüm üretim sahalarında büyük yatırımlar gerçekleştirilmektedir.

Cezayir'in petrol ve gaz sanayi 2005 yılından itibaren yürürlükte olan Hidrokarbon Yasası ile korunmaktadır.

Söz konusu yasa, 2012 yılında güncellenerek, petrol ve gaz endüstrisinin yapısında yabancı petrol şirketlerinin daha fazla rol almasını sağlayacak şekilde düzenleme yapılmış ve yeni yasa Ocak 2013'de yürürlüğe girmiştir. Devlete ait olan petrol kurumu Sonatrach ülkenin hidrokarbon üretiminin %80'ini gerçekleştirirken, uluslararası petrol üreticilerinin payı %20'de kalmıştır. Sonatrach sadece Cezayir'de değil Afrika (Mali, Nijer, Libya, Mısır), Avrupa (İspanya, İtalya, Portekiz, Birleşik Krallık), Peru ve ABD'de de faaliyet göstermektedir.

Yasada yer alan ve 2006 yılında çıkartılan kanuna göre ülkede gerçekleştirilecek hidrokarbon projelerinde Sonatrach'ın %51 ortaklığı bulunmak zorundadır. Ülkede varolan terorist grupların dönem dönem petrol sahalarına saldırması sonucunda ciddi kayıplar yaşanabilmektedir. En son militan grupların 16 Ocak 2013'de Amenaz gaz tesisine gerçekleştirdiği saldırı sonucunda toplamda 60 kişi hayatını kaybetmiş ve tesis çalışmalarına kısa bir süre ara vermek zorunda kalmıştır.

Petrol

U.S. Energy Information Administration'dan alınan bilgiye göre 1 Ocak 2013 itibariyle Cezayir'in 12.2 milyar kanıtlanmış petrol rezervi bulunmakta olup söz konusu rezervler kıyıdaki rezervlerdir. Ülke kısıtlı imkanları nedeniyle offshore aramalar yapamamakta, bu nedenle hidrokarbon yasasında yabancı yatırımcılara yapacakları kullanılamayan bölgelerde gerçekleştirilecek yatırımlarda teşvikler sağlanmaktadır. Ülkenin en önemli petrol üretim sahası ülkenin doğu kısmında Libya sınırına yakın olan Hassi Messaoud'dur.

Sonatrach'a göre Hassi Messaoud-Dahar bölgesi toplam petrol rezervlerinin %71'e sahipken, ülkenin ikinci en büyük illizi havzası, %15'e sahiptir.

2012 yılı verilerine göre ülke günde 1.25 milyon baril ham petrol üretimi gerçekleştirmiştir. Sonatrach'ın sahip olduğu Hassi Messaoud 2012 yılı verilerine göre üretimin %30'unu gerçekleştirmiş ve 350.000-400.000 varil/gün üretim gerçekleştirmiştir. Ülkenin diğer iki büyük üretim tesisi Ourhoud ve Hassi Berkine sırasıyla 150.000-200.000 ve 100.000-150.000 varil/gün üretim gerçekleştirmiş olup, bu üç büyük üretim tesisi ülkenin genel petrol üretiminin %50'sini karşılamışlardır.

Birçok OPEC ülkesinin aksine Cezayir'de petrol üretimi yabancı yatırıma açık olup yabancıların ülkenin petrol üretimindeki payları giderek artmaktadır. Ülkede faaliyette bulunan başlıca petrol firmaları Anadarko, Burlington Resources, BHP Billiton, BP, Hess, Cepsa, CNODC, CNPS, Enagas, Endesa olarak sıralanabilir.

Devlet teşekkülü olan Sonatrach Cezayir'in en büyük petrol tesis işletmesi olarak, 2400 kilometrelik ham petrol boru hattını kontrol etmektedir. Başka bir ülkeye uzanan tek boru hattı Amenas petrol sahasından Tunus'taki La Skhira ihracat terminaline giden 257 kilometrelik boruhattır.

Ülkenin ham petrol ihracatına bakıldığında, toplam üretimin %85'i, AB (%49) ve ABD'ye (%36) ihraç edilmektedir. ABD 2012 yılında Cezayir'den 120.000 varil/gün ham petrol ithalatı gerçekleştirmiştir.

Cezayir'in beş adet ham petrol rafinerisi ve bir adet kondansat rafinerisi 562.000 varil/gün üretim kapasitesine sahiptir. Cezayir'in en büyük rafinerisi ülkenin doğusunda yer alan Dikda rafinerisi olup, rafineri aynı zamanda Afrika kıtasının da en büyük rafinerisidir. Rafinerinin kapasitesi 300.000 varil/gündür. Ancak söz konusu rafineriler üretim ihtiyacını karşılayamamaktadır. Bu nedenle Sonatrach 2018 yılında kadar herbiri 100.000 varil/gün kapasitesine sahip yeni dört rafinerinin kurulmasının planlandığını açıklamıştır.

Ülke genel olarak petrol ihraç etmekle birlikte 2012 yılında 25.000 varil/gün petrol ürünü ithal etmiştir. Söz konusu ithalat genel olarak İtalya'dan gerçekleştirilmiş, onu Rusya, Fransa ve Libya izlemiştir.

Cezayir, rafine petrol ürünlerinde fazla vermektedir. Son on yıla bakıldığı zaman bu fazla yıllık yaklaşık 130.000-250.000 varil/gün olarak gerçekleşmiş olup, 2012 yılında ABD, Cezayir'in toplam ihracatının yarısını gerçekleştirmiştir. Başlıca diğer ithalatçı bölgeler sırasıyla AB(%24), Latin Amerika ve Karayipler (%23), Doğu Asya (%6) olmuştur.

Cezayir, ham petrolü, rafine ürünleri, LPG ve NGL'yi taşımak için yedi adet kıyı terminali kullanmaktadır. Söz konusu terminaller Arzew, Skikda, Algiers, Annaba, Oran, Bejaia ve Tunus'daki La Skhirra'dır.

Petrokimya

Petrokimya Cezayir sanayiinde önemli rol oynamaktadır. Bununla birlikte Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki diğer büyük gaz üreticisi ülkelerle kıyaslandığında Cezayir'in petrokimya sanayiinin yeterince gelişmediği görülmektedir. Ülkenin en büyük petrokimya üretim tesisleri Annaba (550.000 ton amonyum fosfat, amonyum nitrat ve nitrik asit tesisleri), Arzew (365.000 ton amonyak, 146.000 ton üre ve 182.500 ton amonyum nitrat) ve Skilda (130.000 ton HDPE, 120.000 ton etilen) da bulunmaktadır. Ulusal petrokimya firması olan Entreprise des Industries Petrochimiques (ENIP), Skikda ve Arzew birimleri yılda 283.284 ton metanol, reçine ve plastik üretmektedir.

Doğalgaz

Ülkenin kanıtlanmış doğalgaz rezervleri 159.1 Tcf olup, dünyadaki en büyük dokuzuncu rezervdir. Aynı zamanda Cezayir, Afrika kıtasının Nijerya'dan sonra en büyük doğal gaz rezervine sahip olan ülkesidir. Cezayir'de ticari doğal gaz üretimi, 1956 yılında ülkenin en büyük doğal gaz bölgesi olan Hassi R'mel bölgesinin keşfinden sonra 1961 yılında başlamıştır. 1997 yılından bu yana doğalgaz üretimi petrol üretimini geçmekte olup, 2012 yılında ülke 2.9 Tcf doğal gaz üretimi gerçekleştirmiştir.

Cezayir'in kuru gaz üretiminin dörtte biri başkentin 500 km güneyindeki Hassi R'Mel'de gerçekleştirilmekte olup burası Cezayir'in en büyük doğalgaz sahasıdır. Diğer önemli doğalgaz sahaları Rhourde Nouss, Alrar, Rhourde El Chouff, Rhourde El Adra, Gassi Touil ve Illizi Havzalarıdır.

Cezayir, İtalya, İspanya ve Portekiz gibi ülkelere ihraç etmek dışında doğalgaz rezervlerini petro-kimya sanayiinde hammadde ve ülke içi enerji tüketimi için kaynak olarak kullanmayı tercih etmektedir.

Cezayir'in sıvılaştırılmış doğalgaz (Liquefied natural gas-LNG) ihracatına bakıldığı zaman ülke 1964'de gerçekleştirdiği ihracat ile dünyanın ilk LNG ihracatını gerçekleştiren ülke olmuş ve 2011 verilerine göre dünyanın en büyük 7. ihracatçısı olan Cezayir, dünyadaki toplam ihracatın %5'ini gerçekleştirmektedir. LNG ihracatında kıtalar arası ikisi İspanya, biri İtalya'ya olmak üzere üç boru hattı bulunmaktadır. Ayrıca ülkede ikisi Arzew, biri Skikda'da üç adet LNG tesisi mevcuttur. Ülke 2011 yılı verilerine göre 1.8 Tcf ihraç etmiş olup, başlıca ithalatçıları AB, Rusya ve Norveç'tir. AB ülkeleri ile gerçekleştirilen LNG ihracatına bakıldığı zaman İtalya (%62), İspanya (%27), Portekiz (%6) paya sahiptir.

Elektrik

Cezayir, 2007 yılında oluşturulan 8406 MW'lık elektrik üretim kapasitesi ile elektrik ihtiyacının %96'sını sağlamaktadır. 1969 yılında kurulan Sonelgaz'ın elektrik üretimi ve dağıtımındaki monopol konumu ülkede 2002 yılının şubat ayında elektrik sektörünün serbestleştirilmesine yönelik çıkarılan yasa ile son bulmuştur. Bu düzenleme ile elektrik IPP (Projets de Producteurs Indépendants) denilen özel sektör üreticilerine açılmıştır.

Ülkenin toplam elektrik üretimi 29,4 milyar kilowatt/saattir. Elektrik üretimi toplam talebe karşılık gelebilmekle beraber sanayi tüketimi açısından kalitesi yeterli durumda değildir. Buna rağmen, elektrik fiyatları ucuz sanayi kullanımı için 380 voltta 3,57 centtir (kw/saat). Özellikle sahra bölgesine elektrik nakil hatlarında sıkıntılar bulunmaktadır.

Sonelgaz verilerine göre her yıl ülkedeki elektrik talebi %7 oranında artmaktadır. Elektrik tüketiminde, hidrokarbonlar sektörü %47 ile ilk sırada, %24 ile yapı malzemeleri ikinci sırada, %21 ile demir çelik, metalurji, mekanik sanayi ise üçüncü sırada bulunmaktadır.

Cezayir'in elektrik üretimi fosil yakıtlarından sağlanmaktadır. 2010 yılı verilerine göre Cezayir 42.8 milyar KWh elektrik üretmiş olup bu rakamın sadece %1'i hidroelektrikten üretilmiştir. Cezayir hükümeti bu bağımlılığı azaltmak için 2030 yılına kadar elektriği %30'ını yenilenebilir enerji kaynakları tarafından sağlanmasını amaçlayan Yenilenebilir Enerji ve Enerji ehliyeti programını uygulamaya koymuştur. Söz konusu program ana olarak güneş enerjisine dayanmakta olup, rüzgar, biyokütle, jeotermal ve hidro güç enerjisinin de kullanılması planlanmaktadır.

Madencilik

Cezayir'in enerji dışı mineral kaynaklarına bakıldığı zaman, demir cevheri 3.5 milyon ton, altın yaklaşık 3 milyon ons, kurşun ve çinko cevherlerinin ise yaklaşık 150 milyon ton olduğu belirtilmektedir. Bunun yanı sıra ülkede fosfat, elmas, yarı değerli ve değerli taşlar ve uranyum kaynakları da mevcuttur.

Demir cevherleri ülkenin güney batı bölgesinde yer almakta (Mecheri Abdelazizi, Gara Djebilet) olup Arap dünyasının en zengin rezervleri olduğu kabul edilmektedir. Altın madenleri ise ülkenin güney bölgesinde yer alan Tirek Amessmessa bölgesinde, kurşun ve çinko rezervleri ise ülkenin kuzey bölgesindeki Oued Amizour sahasından çıkartılmaktadır.

Ülkenin enerji dışındaki madencilik altyapısı ihmal edilmiş olup bu alandaki kapasite kullanımı %55'ler civarındadır. Madencilik alt yapısını güçlendirmek üzere bu sektörü yabancı firmalara açan yeni bir

madencilik yasası yürürlüğe girmiştir. Buna bağlı olarak da önümüzdeki dönemde maden yataklarının keşif ve işletilmesine yönelik uluslararası ihaleler açılacaktır. Ayrıca, yeni kanun maden şirketlerine yurtdışına serbestçe sermaye ve kâr transferine izin verirken, altyapı ekipmanına ilişkin vergi iadesi gibi teşvikleri de sağlamaktadır.

İnşaat

Cezayir’de inşaat sektörünün ülke ekonomisindeki ağırlığı %10-15 olarak öngörülmektedir. Cezayir’de inşaat alanında yapımına ihtiyaç duyulan pek çok proje bulunmakta, ancak bu ihtiyaçlar yerli firmalarca karşılanamamaktadır. Cezayir’de özellikle 1999 yılından sonra altyapı yatırımlarına da büyük hız verilmiş ve su dağıtım şebekelerinden barajlara, otoyollardan kırsal bölgelerdeki elektrifikasyon şebekelerinin ıslahına, telekomünikasyon altyapısından spor salonları gibi sosyal hizmetlerde kullanılacak binaların inşasına kadar her alanda yoğun çalışmalara başlanmıştır.

Cezayir, bir yandan konut sektöründe yaşanan krizi aşmak, diğer taraftan kuraklığın kentsel nüfus ve sanayi üzerindeki etkilerini azaltmak için su kaynakları ve barajlar başta olmak üzere yol, otoyol, demiryolu, liman inşaatı ve konut sektöründe önemli iş ve işbirliği imkanları sunmaktadır.

Halihazırda Cezayir’de müteahhitlik sektöründe Çin, Kanada, Fransa, İtalya, İspanya ve son zamanlarda Portekizli firmaların faaliyetleri hız kazanmıştır. Fransız Almstom, Mısır menşeli Orascom Construction Industries ve China State Construction & Engineering Company dışında Sonatrach ve İsviçreli ABB ortak girişimi olan Société Algérienne de Réalisation de Projets Industriels (SARPI) ve COSIDER Spa ve Groupe Batimétal gibi yerel firmalar sektörde faaliyet göstermektedir.

Cezayir’in en büyük sorunlarından biri konut ihtiyacının özellikle kentsel alanlarda karşılanamamasıdır. Mevcut konut açığını karşılamak üzere önümüzdeki on yıl içinde her yıl ortalama 175.000 yeni konuta ihtiyaç duyulacağı öngörülmektedir.

Öte yandan kuraklığın kentsel nüfus ve sanayi üzerindeki olumsuz etkileri dikkatleri su sektörünün ihtiyaçları üzerinde yoğunlaştırmıştır. Cezayir kentinin su temin şebekesinin 250 km’yi aşkın bölümünün yenilenmesi gerekmektedir.

Ulaştırma

T.C. Cezayir Ticaret Müşavirliğinden alınan bilgiye göre, Cezayir 2010-2014 yılları Kalkınma Planı doğrultusunda ulaştırma sektöründe 30 milyar doları demiryolu ağı, 4 milyar doları metro ve tramway hatları ve 6 milyar doları havayolu taşımacılığının geliştirilmesi olmak üzere 40 milyar dolar gibi ciddi yatırımlar yapılması planlanmaktadır.

Ülkenin karayolları incelendiği zaman ülkenin toplamda 112.696 km’lik karayolu ağına sahiptir. Ancak, karayolu taşımacılığında, şehirlerarası otobüs işletmeciliği yapmanın imkan dahilinde olduğu, ancak ara noktalarda mola ve dinlenme tesisleri olmadığı için küçük yerlerde duraklama yapmadan hizmet vermenin rantabl olmayacağı, ancak dinlenme tesislerini yapma maliyetinin üstlenilmesi durumunda bu tür taşımacılığın karlı hale gelebileceği ifade edilmektedir.

Ülkenin 2.150 km genişliğinde demiryolu ağı mevcuttur. Büyük oranda eskime ve kötü sinyalizasyon sisteminden muzdarip olan demiryolu sistemi de yolcu taşımacılığında çok yük taşımacılığına yöneliktir. Petrol fiyatlarındaki artışla birlikte hükümet demiryolu sektörüne ayırdığı kaynakları artırma eğilimi göstermiş, bu çerçevede bir dizi büyük yeni proje uygulamaya konmuştur. Temel amaç Devlet demiryolu kuruluşu Société Nationale de Transport Ferroviaire (SNTF)’in yolcu kapasitesini 80

milyona çıkarmaktır. Kurumun özelleştirilmesi gibi bir düşünceye sahip olunmazken özel sektör demiryolu yapımında projeye katkıda bulunmuştur.

Cezayir, 13'ü uluslararası olmak üzere 42 havalimanına sahiptir . Havalimanlarında son dönemde modernizasyona gidilmiş ve 2006'da Cezayir Uluslararası Havalimanı kullanıma kazandırılmıştır. Toplamda 2,3 milyon yolcu kapasitesine sahip olmasına rağmen full randımanda 6 milyon yolcu kapasitesine ulaşılması öngörülmektedir.

Cezayir'in Cezayir, Oran, Bejaia, Annaba, Skikda ve Arzew dahil olmak üzere on üç büyük limanı bulunmakta olup bunlardan Arzew, Skikda ve Bethioua limanları petrol ve petrol ürünleri taşımacılığında kullanılmaktadır. Çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan incelemelere göre, giderek artan ihtiyaçlara cevap vermek üzere, Cezayir limanlarının modernizasyonu ve genişletilmesi için önümüzdeki 20 yıl içinde toplam 2 milyar dolarlık yatırım gerekmektedir. Alger, Oran, Annaba ve Djendjen Limanları deniz taşımacılığının %75'ini sağlamaktadır. Yılda 40 milyon ton yük kapasitesine sahip Arzew, en yoğun liman olup aynı zamanda Cezayir'in en fazla ham petrol ihracatının yapıldığı limandır.

Telekomünikasyon

2000 yılında kabul edilen telekomünikasyon yasası çerçevesinde telekomünikasyon sektörünün özelleştirilmesi yönündeki çalışmalar hız kazanmıştır. İlk olarak sabit hat hizmetlerini yürütmek üzere yeni bir ortak girişim şirketi olan Algérie Télécom, ardından bağımsız bir düzenleme kurulu olan Autorité de régulation de la poste et des telecommunications (ARPT) kurulmuştur.

Ülkede biri devlete ait diğerleri Mısırlı Orascom ve Kuveytli Wataniya Firması olmak üzere üç GSM operatörü faaliyet göstermektedir. Cep telefonu kullanım oranı, 2011 yılı itibarıyla %101,8'lik bir oranla 36 milyona ulaşmıştır.

Cezayir'de internet kullanım oranı ise 2011 yılında %11,7 olarak tahmin edilmektedir. Genişbant erişimi 2003 yılında başlamış, şu anda ise bu hizmetten yararlanan abone sayısı 200.000'e ulaşmıştır. Hükümet bilgi teknolojileri alanında büyük altyapı yatırımları gerçekleştirmeyi planladığını açıklamıştır. Yatırım planı kapsamında Sidi Abdullah'da bir siber köy inşası söz konusudur.

Bankacılık ve Finansal Hizmetler

Cezayir'de bankacılık sistemi devlet egemenliğinde olup finansal varlıkların %95'inin kontrolü kamu bankalarının elindedir. Devlet bankaları son derece verimsiz çalışmaktadır.

Cezayir bankacılık sistemi kamu ve özel sektöre ait olmak üzere toplam 26 banka ve finans kuruluşundan oluşmaktadır:

Kamu banka ve finans kuruluşları arasında BEA (Banque Extérieure d'Algérie), BNA (Banque Nationale d'Algérie), CPA (Crédit Populaire d'Algérie), BADR (Banque de l'agriculture et du développement rural), Banque de Développement local (BDL), CNEP (Caisse Nationale d'Epargne et de Prévoyance), SOFINANCE, Société de Refinancement Hypothécaire (SRH); özel banka ve finans kuruluşları arasında ise Bank Al Baraka Algérie, Citibank Cezayir, Arab Banking Corporation (ABC), Société Générale Algérie, Arab Bank Algeria Plc, BNP Paribas El Djazair, Trust Bank, Arab Leasing Algeria, The Housing Trade and Finance, Gulf Bank Algeria, Cetelem, Maghreb Leasing, Françabank ve Calyon yer almaktadır.

Cezayir Merkez Bankası 1990 yılında yeni bir para ve kredi kanunu kabul edildiğinden beri bankacılık sistemi reformunu öngörmektedir. Ağustos 2003'te kabul edilen yeni Para ve Kredi Yasası bankacılık sisteminin izlenmesi için daha uygun bir çerçeve belirlemiş olup kamu idareleri ile Merkez Bankası arasında yeni bir tür ilişki tesis etmiştir. Merkez Bankası hükümet karşısında özerkliğini korumakla birlikte bir miktar bağımsızlığını kaybetmiştir.

Turizm

2.381.741 km²'lik yüzölçümü ile Cezayir, Akdeniz ve Afrika'nın en büyük ülkesidir. Hala bakir olan bu topraklar, tarihi (örn. Roma Kalıntıları), iklimi, coğrafi özellikleri (örn. 240 kadar termal kaynak), dünyanın en büyük çölü olan Sahara çölü (ülke topraklarının %80'i çöllerden oluşmaktadır) ile çok çeşitli turizm olanakları sunmaktadır. Bununla birlikte turizm sektörü otel, kalite ve sektör çalışanlarının niteliği ile turistik ürünlerin yetersizliği gibi pek çok sorunla karşı karşıyadır.

Yabancı turist sayısı ise yıllık 500.000 olarak açıklanmış olup Ulusal Turizm Geliştirme Planı (SDAT) kapsamında ülkeye 2025 yılında 20 milyon turistin gelmesi ve 15 modern tesisin yapılması planlanmaktadır.

Cezayir'i başta Fransa olmak üzere (170.000 turist) İspanya, İtalya, İngiltere, Tunus, Fas, Mısır ve Türkiye'den turist ziyaret etmektedir.

Ülkede 1.000 kadar otel bulunmakta, bunların 872'sini özel sektör elinde bulundurmaktadır. Fakat otellerin %80'i uluslararası normalara uygun değildir. Cezayir hükümeti, ülkede kalitenin yükseltilmesi, özellikle büyük şehirlere gelen turist sayısının arttırılması için reform programı uygulamayı düşündüklerini açıklamıştır. Bu çerçevede, MATET 2005 yılından bu yana OMT (Dünya Turizm Örgütü) önerileri ışığında turistik işletmeleri uluslararası standartlarla uyumlaştırmaya çalışmaktadır. Aynı zamanda, devlete ait yapıların modernize edilmesi çerçevesinde, kamunun sahip olduğu otellerin özelleştirilmesi yoluna gidileceğini açıklamıştır.

Turizm sektörü, Doğu-batı otoyolu inşası, Cezayir, Oran, Constantine, Annaba gibi büyük yerleşim yerlerinin metropol kentler haline getirilmesi çalışmaları ve Cezayir, Oran, Constantine'de tramvay ve metro inşası gibi pek çok programdan doğrudan etkilenmektedir.

MATET 2025 yılında ülkeyi ziyaret eden turist sayısının 11 milyona çıkarılmasını, 2015 yılına kadar ise 2,5 milyon turisti ağırlayabilecek uluslararası standartlara uygun 75.000 yatak yaratmayı planlanmaktadır.

Yatırımlar

Yatırım Mevzuatı

Cezayir Hükümetinin 2001 yılından itibaren başlattığı yatırım programı çerçevesinde özellikle bayındırlık, konut ve sulama alanlarında yapılacak yatırımlara önemli kaynak ayrılmış bulunmaktadır. Bununla birlikte 2009 yılı ortasında yapılan Bütçe Kanunu'na ek olarak çıkarılan kanunda (LOI 2009) Cezayir'de kurulacak şirketlerin yerli ortaklar ile kurulması zorunluluğu getirilmiştir. Buna göre, ithalat ve ihracat dışında bir ekonomik faaliyet amacı ile kurulacak şirketlerin sermayelerinde %51 oranında yerli ortak bulundurmaları zorunludur.

Yatırımlardan, yatırımların geliştirilmesi ve arttırılması için stratejik bir organ olan Yatırım Ulusal Konseyi (CNI) ve Yatırımların Geliştirilmesi Ulusal Ajansı (ANDI) sorumlu olup, yatırımlarla ilgili dosyalar ANDI tarafından incelenerek sonuçlandırılmaktadır.

Yerli ve yabancı yatırımcılar eşit koşullara tabi olup yatırımcılara sunulan fırsatlar şöyle sıralanabilir;

- Yatırımın gerçekleştirilmesine doğrudan katkı sağlayan ekipmanların ithalatında gümrük vergisi muafiyeti
- Yatırımların gerçekleştirilmesine doğrudan katkı sağlayan ekipmanların ithalatında KDV muafiyeti
- Yatırım çerçevesinde gerçekleştirilen gayrimenkul alımlarında intikal vergisi muafiyeti
- 10 yıl için kurumlar vergisi, gelir vergisi, götürü vergi, mesleki faaliyetlerden alınan vergi ve arazi vergisi muafiyeti

Yabancı Sermaye Mevzuatı kapsamında gelir ve sermaye transferi ile uluslararası tahkime başvurma imkanları garanti altına alınmıştır.

Bürokrasinin yavaş işleyişi, ilgili kurumlardaki bilgi ve koordinasyon eksikliği vb. güçlükler dolayısıyla, şirket kurulması, oturum izinleri vb. yanısıra, ANDI nezdinde işlerin izlenmesi bakımından yerel bir avukat ile çalışılması tavsiye edilmektedir.

Diğer taraftan inşaat sektöründeki canlılık ve artan talebe paralel olarak, ihtiyaç duyulan inşaat malzemelerinin üretimi ve yeni teknolojilerin transferi, ülkedeki altyapı yatırımlarına bağlı olarak taş ocaklığı alanlar önemli yatırım alanları olarak değerlendirilmektedir.

Yabancı Şirket (Şube) Kurulması

Cezayir’de kurulacak şirket, ana şirketin bir şubesi olacak ise, ana firmanın tüm dokümanlarının tercüme edilip, Dışişleri Bakanlığı tarafından tasdik edilmesi ve Ticaret Bakanlığı’na verilmesi gerekmektedir.

Yabancı firma tüm sermayesini ve kazancını transfer etme hakkına sahiptir. Ancak, Cezayir’deki ofisin iyi şekilde çalışması için yeterli bir bütçenin ülkede bırakılması gerekmektedir.

2009 yılında yürürlüğe giren yeni mevzuat çerçevesinde, Cezayir’de yatırım yapmak ve/veya şirket kurmak isteyen yabancı inşaat ve/veya üretime yönelik firmalara 51/49 kuralı (yabancı yatırımlarda şirket payının %51’inin Cezayir vatandaşlarına ait olması zorunluluğu), ithalat-ihracat firmalarına ise 70/30 kuralı (yabancı yatırımlarda şirket payının %30’unun Cezayir vatandaşlarına ait olması zorunluluğu) kapsamında yerli ortak bulma zorunluluğu getirilmiştir. %51 veya %30 yerli ortak özel şirket olabileceği gibi kamu şirketi de olabilmektedir.

%51’lik bölüm güvenilir Cezayirli özel bir ortağa da verilebilmekte veya kamu ve özel olmak üzere birkaç firmaya da dağıtılabilmektedir. Dağıtılması durumunda %49’luk hisseye sahip olacak Türk şirketi hisse çoğunluğunu da elinde tutabilecektir. Öte yandan özel ortak kağıt üstünde görülebilir ve yönetime müdahil olmayabilir. Söz konusu ortağın %51 hisse sahibi olarak şirkete müdahale etme ve hatta el koyma ihtimali de vardır.

Öte yandan, Cezayir mevzuatı gereği özelleştirmelerin durdurulduğu hususu dikkate alındığında, ortaklık kurulmak istenen Cezayir şirketinin halihazırda fabrika, bina ve arsasının olması durumunda mülkün bir bölümünün özelleştirilmesi anlamına geleceği için sermaye ortaklığı yapılması mümkün olmamakta, bu durumda Türk tarafıyla ortak girişim ("Joint-venture") oluşturulması gerekmekte, ancak kurulacak ortaklığın yeni kurulan bir Cezayir firması ile Türk firması arasında yapılması durumunda sermaye ortaklığı yapılabilmektedir.

Üretime yönelik yatırımlarda Türk firmaların kamu şirketiyle ortaklık kurmaları halinde %49'luk Türk yatırımının da devlet garantisi altında olacağı, öte yandan, %51'lik payın birkaç Cezayir firmasına da bölünme imkanının, bu sayede de hisse çoğunluğunun Türk yatırımcıda yani idare/yönetimin kalma imkanının bulunduğu ifade edilmektedir.

Şirketlerimizin Cezayir'de yatırım yapmak istemeleri halinde, ayrıca aşağıdaki hususları dikkate alınmaları gerekmektedir.

İnşaat ve/veya üretime yönelik yatırımlarda 51/49 kuralı geçerlidir; %51 Cezayir kamu ve/veya özel şirketi olabilir, %51 birkaç Cezayir firması arasında paylaştırılabilir. Bu sayede %49 hisse çoğunluğu Türk firmasında olur.

- Türk şirketinin yatırımı devlet garantisindedir.
- Ortaklık şirketi kuruluşunda İcra Kurulu oluşturularak idare/yönetim hisse çoğunluğu olmasa dahi Türk şirketine verilebilir.
- Ortaklık kurulacak Cezayir şirketinin hâlihazırda fabrika, bina ve arsası olması durumunda ortak girişim (Joint-Venture) yapılır.
- Ortaklık kurulacak Cezayir firmasının yeni kurulması durumunda sermaye ortaklığı kurulabilir.
- Yatırım yapmak isteyen Türk şirketlerine vergi ve gümrük muafiyeti dahil ucuz kredi, arsa tahsis imkanları ölçüsünde bina tahsis mümkündür.
- İthalat-ihracata yönelik yatırımlarda 70/30 kuralı geçerlidir.
-

Dış Ticaret

Cezayir'in ticaret yaptığı ülkelerin başında sırasıyla İspanya, İtalya, Fransa, Birleşik Krallık, Hollanda, ABD, ve Türkiye gelmektedir. Cezayir'in dış ticareti özellikle petrol fiyatlarından doğrudan etkilenmektedir. 2008 yılında artan petrol fiyatları ile birlikte dış ticaret fazlası 40 milyar dolara ulaşmıştır. Ancak 2008 yılı ortalarında patlak veren küresel kriz ile birlikte petrol ihracatı düşmüştür. Bundan dolayı 2009 yılında ihracatta 35 milyar doların üstünde bir azalma olmuş, 2011 yılından itibaren ihracat 2008 seviyesine ulaşmaya başlamıştır.

İhracatının büyük bölümü petrol, doğalgaz ve petrol ürünlerinden oluşan Cezayir'in diğer önemli ihracat kalemleri, kimyasallar, hayvan ürünleri (yün ve deri), şarap, hububat (çavdar, arpa, yulaf), sebze, meyve (incir ve üzüm) ve tohum, yağlar ve sebze özü (zeytinyağı), demir özü, çinko, doğal fosfat, kereste, şişe mantarı, kurutulmuş sebze ve tütündür.

Cezayir'in toplam ithalatında da son beş yıl içinde artış yaşanmış olmakla birlikte ithal kalemlerinin bileşimi değişiklik göstermektedir. Cezayir'in başta gıda maddeleri olmak üzere ihtiyaçların büyük

ölçüde dış kaynaklardan karşılandığı gözlenmektedir. Gıda ürünlerinin yanı sıra Cezayir ithalatında en önemli kalemler makine, metal, kimyasallar ve kara taşıtlarıdır. Gıda ürünleri arasında ise buğday ve tahıllar, süt ürünleri, şeker, kahve, çay ve meyve en önemlileridir. Bununla birlikte Cezayir, son birkaç yılda petrol ve doğalgaz üretimi ile sivil altyapı alanlarına yatırıma yöneldiğinden sermaye malları ithalatında artış görülmektedir.

Ülkede tarife dışı tedbir olan kota ve lisans uygulaması kaldırılmış bulunmaktadır. Ancak ithalatta sağlık kontrolleri, test ve kalite kontrolü uygulamaları mevcuttur. Ayrıca, gerek gıda maddelerinde, gerek gıda maddeleri dışındaki mallarda etiketlemeye ilişkin özel kurallar uygulanmaktadır. İlaç ve eczacılık ürünleri ve hastane ekipmanları ithalatında ön izin şartı bulunmaktadır.

Ekonomik liberalizasyon çerçevesinde, 2001 yılından itibaren ithalattan alınan gümrük vergilerinde bazı indirimlere gidilmiş olmasına rağmen yüksek gümrük vergisi oranları ticarete engel olmaya devam etmektedir.

26 Mart 2017 tarihinde Cezayir Ticaret Bakanlığı web sayfasında yapılan açıklamada, Cezayir' e tüm ülkelerden gerçekleştirilecek, doğrudan kullanılmayan ancak, iç ticarete konu edilen tüm sanayi ve gıda ürünlerinin ithalatında Ticaret Bakanlığınca verilen ithalat lisansının aranacağı bildirilmiştir. Ancak gelen tepkiler nedeniyle şimdilik 21 ürünle sınırlandırılan ithal lisansı uygulaması 03 Nisan 2017 tarihi itibarıyla uygulamaya geçmiştir.

KDV oranı ise, bir kısım ürünlerde % 7, diğer ürünlerde ise % 17'dir. Cezayir'de alınan KDV malın ihraç edilmesi halinde iade edilmektedir.

Bu çerçevede; gümrük vergisi % 30, KDV oranı ise % 17 olan bir ürün için toplamda % 52,1 oranında bir vergiye katlanması gerekmektedir.

İthalat esnasında ayrıca malın CIF bedeli üzerinden % 2,4 oranında gümrük işlemleri vergisi alınmaktadır.

Diğer taraftan, sağlık gerekçesiyle; ilaç ve eczacılık ürünleri, hastane ekipmanları, güvenlik gerekçesiyle; bıçaklar, ateşli silahlar, patlayıcılar, dürbünler vb. gibi, ahlaki değerlerin korunması amacıyla; kitaplar, ithalatta ön müsaadeye tabi tutulmuşlardır. Silah benzeri oyuncaklar ile toksik ürünlerin ithalatı ise yasaktır.

Öte yandan, Cezayir'de, 2007 yılından bu yana üç ayrı kategori halinde sınıflandırılan demir ve demir dışı metaller, bazı hammaddeler ile malzeme ve ekipmanların ihracatı izne tabi kılınmıştır. Bu çerçevede; demir hurdaları ile bakır, alüminyum, kurşun, çinko, tungsten (wolfram), molibden, tantal, magnezyum, kobalt, bizmut, kadmiyum, titan, zirkonyum, antimuan, manganez, berilyum, krom, germanyum, vanadyum, talyum ve cermet hurdaları ile telefon ve elektrik kabloları, demonte veya monte edilmiş telefon santralleri, demiryolu ray ve traversleri, demonte fabrikalar, kullanılmış makine, ekipman, yedek parça, akü ve katalitik kaplar ve diğer ekipmanların ihracatına (herhangi resmi bir yasaklama kararı olmaksızın) izin verilmemektedir. Hurma, ham post/deri ve hurda demir ihracatında ise asgari fiyat uygulaması mevcuttur.

Cezayir'e ithal edilen malların ambalajlarının fabrika çıkışı aşamasında geçerli düzenlemelere uygun olması gerekmektedir.

İthal edilen malların kalite ve uygunluklarının kontrol şartlarına ilişkin 12 Ekim 2000 tarih ve 2000-306 sayılı Karar'a atıf yapılan Duyuru uyarınca; 01.01.2003 tarihinden itibaren, ürünün ambalajı üzerinde yer alması gereken bilgilerin, (örneğin; üretim tarihi, son kullanma tarihi vb) orijinal ambalaj üzerinde bulunmaması halinde ithalat izni verilmemektedir (T.C. Ekonomi Bakanlığı web sitesi).

Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2010	57.050	40.999	104.271	9.831
2011	73.436	47.219	120.920	25.952
2012	71.865	50.369	71.866	24.382
2013	65.998	54.909	120.907	11.089
2014	60.388	58.618	119.006	1.770
2015	34.796	51.803	86.599	-17.007
2016	28.812	45.130	73.942	-16.318

Kaynak: ITC Trade Map, (Milyon ABD Doları)

İthalat yaptığı başlıca ülkeler (1000\$)

Sıra	Ülkeler	2014	2015	2016	Toplamdaki Pay %
	TOPLAM İTHALAT	56.724.692	47.074.940	45.129.883	100,0
1	Çin	7.395.238	7.600.452	7.736.763	17,1
2	Fransa	8.175.042	6.891.472	5.622.727	12,5
3	İtalya	5.730.037	4.596.284	4.105.589	9,1
4	Rusya	798.501	1.192.404	3.966.281	8,8
5	İspanya	4.913.208	3.631.308	3.330.936	7,4
6	Almanya	3.531.480	2.725.450	2.512.423	5,6
7	ABD	2.616.993	1.875.734	2.237.080	5,0
8	Türkiye	2.078.889	1.825.988	1.736.663	3,8
9	Arjantin	1.601.191	1.148.020	1.162.041	2,6
10	G. Kore	1.417.362	850.564	1.066.115	2,4

Kaynak: ITC Trade Map

Cezayir'in İthalatında Başlıca Ürünler (1000\$)

GTİP	ÜRÜNLER	2014	2015	2016
	TOPLAM	58.618.080	51.803.071	45.129.883
1001	Buğday ve mahlut	2.372.542	2.400.320	1.542.460
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	2.191.360	1.985.192	1.215.014
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	1.949.377	1.486.790	1.083.294
7214	Demir veya alaşımsız çelikten çubuklar (dövülmüş, sıcak haddelenmiş, haddeleme işleminden sonra burulmuş olanlar dahil)	1.884.263	1.406.589	1.067.279
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	1.049.005	1.222.152	1.030.845
8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	2.965.465	2.042.499	917.014
402	Süt, krema (konsantre edilmiş, ilave şeker veya diğer tatlandırıcı madde içerenler)	1.800.337	1.003.495	824.747
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	2.110.344	1.370.005	794.695
1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	840.886	696.493	736.091
1005	Mısır	977.301	874.066	664.538

Kaynak: ITC Trade Map

İhracat yaptığı başlıca ülkeler (1000\$)

Sıra	Ülkeler	2014	2015	2016	Toplamdaki Pay %
	TOPLAM İHRACAT	60.450.389	36.378.515	28.812.385	100,0
1	İspanya	12.022.364	7.198.255	5.009.070	17,4
2	İtalya	5.093.361	3.349.721	4.725.143	16,4
3	ABD	4.794.597	3.537.248	3.419.938	11,9
4	Fransa	5.866.215	4.320.016	3.306.012	11,5
5	Brezilya	2.918.103	1.813.063	1.620.844	5,6
6	Almanya	3.356.996	1.726.164	1.466.883	5,1
7	Kanada	1.211.505	744.490	1.401.401	4,9
8	Belçika	2.054.000	1.087.174	1.089.555	3,8
9	İngiltere	5.460.104	2.730.795	907.554	3,1
10	Hollanda	3.082.200	1.313.212	796.909	2,8

Kaynak: ITC Trade Map

Cezayir'in İhracatında Başlıca Ürünler (1000\$)

GTİP	ÜRÜNLER	2014	2015	2016
	TOPLAM	60.387.689	34.795.951	28.812.385
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	23.779.599	14.717.761	11.434.362
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	12.007.678	6.190.235	5.313.796
3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	311.118	420.989	456.431
2814	Saf amonyak veya amonyağın sulu çözeltileri	586.558	478.788	344.903
1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	229.384	150.411	184.884
2804	Hidrojen, asal gazlar ve diğer ametaller	47.271	27.383	95.423
2510	Tabii kalsiyum fosfatlar, tabii alüminyum kalsiyum fosfat ve fosfatlı tebeşir	96.483	95.649	84.440
2902	Siklik hidrokarbonlar	124.412	52.243	47.146
804	Hurma, incir, ananas, avokado ve guava armudu, mango ve mangost (taze/kurutulmuş)	39.005	34.832	45.953
8411	Turbojetler, turbopropellerler ve diğer gaz türbinleri	0	15	21.620

Kaynak: ITC Trade Map

Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkiler

Türkiye ile İkili Ticaret

Türkiye-Cezayir Dış Ticaret Değerleri (Milyon ABD Doları)

Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2001	422	1.064	1.486	-642
2002	514	558	1.072	-44
2003	573	501	1.074	72
2004	806	626	1.432	180
2005	807	862	1.669	-55
2006	1.021	719	1.739	302
2007	1.232	944	2.176	288
2008	1.614	1.588	3.201	26
2009	1.777	769	2.546	1.008
2010	1.505	1.068	2.573	436
2011	1.471	1.150	2.621	320
2012	1.813	925	2.737	889
2013	2.003	714	2.717	1.289
2014	2.083	921	3.004	1.162
2015	1.826	741	2.566	1.085
2016	1.737	464	2.201	1.273
2016 (Ocak-Mart)	415	95	510	321
2017 (Ocak-Mart)	455	132	587	323

Kaynak: TÜİK

Türkiye'nin Cezayir'e İhracatında Başlıca Ürünler (1000\$)

GTİP	Ürünler	2014	2015	2016
	TOPLAM İHRACAT	2.078.889	1.825.875	1.736.663
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatla kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelik	65.415	71.031	72.186
6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıy	24.532	41.513	43.252
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	41.109	39.866	42.996
8474	Toprak, taş, metal cevheri vb. Ayıklama, eleme, tasnif, ayırma, yıkama, kırma, öğütme, yoğurma, kalı	29.161	36.808	38.733
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	31.143	31.091	37.807
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fibe	18.049	35.542	36.697
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	23.916	30.764	35.803
8429	Buldozerler, greyderler, toprak tesviye makinaları, skreyperler, mekanik küreyiciler, ekskavatörler,	14.706	6.362	33.843
8437	Tohum, hububat, kuru baklagilleri temizleme, tasnif etme ayıklama ve öğütmeye mahsus makina ve cihaz	37.607	62.952	30.939
7321	Demir veya çelikten sobalar, mutfak soba ve ocakları, barbekü, mangal, gaz ocakları vb ile bunların	36.181	31.932	28.749

Kaynak: ITC Trade Map

Türkiye'nin Cezayir'den İthalatında Başlıca Ürünler (1000\$)

GTİP	Ürünler	2014	2015	2016
	TOPLAM İTHALAT	920.989	740.547	463.775
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	853.527	496.842	391.539
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	30.341	181.801	32.588
1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	0	29.907	15.397
2814	Saf amonyak veya amonyağın sulu çözeltileri	16.461	15.686	13.092
2804	Hidrojen, asal gazlar ve diğer ametaller	6.021	3.194	3.501
2510	Tabii kalsiyum fosfatlar, tabii alüminyum kalsiyum fosfat ve fosfatlı tebeşir	6.247	1.998	1.998
7007	Emniyet camları	0	112	774
7005	Float cam ve yüzeyi taşlanmış veya parlatılmış cam (plakalar halinde)	0	192	761
2620	Arsenik, metalleri veya bunların bileşiklerini içeren cüruf, küller ve kalıntılar	0	197	580
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	471	0	533

Kaynak: ITC Trade Map

Faydalı Bilgiler

Türkiye-Cezayir İş Konseyi

Kuruluş Yılı: 1990

Türk Tarafı Başkanı: Fuat Tosyalı

Firma / Unvan: Tosyalı Holding A.Ş./ Yönetim Kurulu Başkanı

Karşı Kanat: Cezayir Ticaret Ve Sanayi Odası

Karşı Kanat Başkanı: Mohamed Laid Benamor

Web Adresi: www.caci.dz

Yürütme Kurulu Üyeleri

Kişi Adı	Kişi Soyadı	Firma	Firma Unvanı	Konsey Unvanı
Fuat	Tosyalı	Tosyalı Holding A.Ş.	Yönetim Kurulu Başkanı	İş Konseyi Başkanı
Emre	Aykar	Yapı Merkezi İnşaat Sanayi A.Ş.	CEO	İş Konseyi Başkan Yardımcısı
Muhammet Mesut	Toprak	Taypa Tekstil Giyim Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Yönetim Kurulu Başkanı	İş Konseyi Başkan Yardımcısı
Muzaffer	Aksoy	ABC International Bank Plc. Türkiye	Türkiye Temsilcisi	İş Konseyi YK Üyesi
Gürsel	Aral	Atlantis Mühendislik Golf Peyzaj Tarımsal Sul. Sis. İnş. Taah. San. ve Tic. A.Ş.	Genel Müdür	İş Konseyi YK Üyesi
Erhan	Barutoğlu	Gama Endüstri Tesisleri İmalat ve Montaj A.Ş.	Afrika, Ortadoğu, Asya Pasifik Bölge Direktörü	İş Konseyi YK Üyesi
Serkan	Biber	Arçelik A.Ş.	Satış Yöneticisi	İş Konseyi YK Üyesi
Cahit	Karakullukçu	Özgün İnşaat Taahhüt Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.	Yönetim Kurulu Başkanı	İş Konseyi YK Üyesi
Mehmet	Şahin	Stfa İnşaat A.Ş.	Proje Müdürü	İş Konseyi YK Üyesi
Sinem	Ünlütürk	Arkas Lojistik A.Ş.	Bölge Müdürü	İş Konseyi YK Üyesi
Coşkun	Yılmaz	Kayı İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Yönetim Kurulu Başkanı	İş Konseyi YK Üyesi
Abdullah Anıl	Altunkaya	Samsun Makina San. A.Ş.	Dış ilişkiler Müdürü	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Mustafa Cihad	Arslan	Aslan Yapı ve Ticaret Ltd. Şti.	Genel Müdür	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Turgay	Aytekin	Superlit Boru Sanayi A.Ş.	Genel Müdür	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
İzzet	Ekmekçi	Gentes Şirketler Grubu	Yönetim Kurulu Başkanı	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Mahmut	Işık	Medkon Hat İşletmeciliği Denizcilik ve Ticaret A.Ş.	Genel Müdür	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Nurhan	Kaya	Derby Konveyör Bant San. ve Tic. A.Ş.	Yönetim Kurulu Başkanı	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Adil	Özişik	Form İnşaat Tasarım Mobilya Turizm San. ve Tic. Ltd. Şti.	Yönetim Kurulu Başkanı	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Müşfik	Tomaçoğlu	Best A.Ş.	Satış Müdürü	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Abdulkadir	Turan	Campak Temizlik Bilgi İşlem Otomasyon Sağlık Hizm. İnş. San. ve Tic. A.Ş.	Yönetim Kurulu Başkanı	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)

İş Konseyi Çalışan Bilgileri

Barış Çuvalcı, Afrika Bölge Koordinatörü, +90 212 339 50 32

Evren Doğan, İş Konseyi Koordinatörü, +90 212 339 50 51

İrem Develioğlu, İş Konseyi Koordinatör Yardımcısı, +90 212 339 50 70

Saadet Gülmez, , İş Konseyi Koordinatör Yardımcısı, +90 212 339 50 61

E-posta: africa@deik.org.tr

İletişim

Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti Ankara Büyükelçiliği

Büyükelçi: Lahssan Boufares

Adres: Şehit Ersan Caddesi No: 42 06680 Çankaya - Ankara

Tel: +90 (312) 468 7719

Faks: +90 (312) 468 7593

E-posta: cezayirbe@algerianembassy.com.tr

Türkiye Cumhuriyeti Cezayir Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği

Adres: Rue De L'Aqueduc Bt A3

Residence Chabani Val D'Hydra

Alger / Algerie

Tel: + 213 21 60 79 59

Faks: +213 21 60 79 61

E-posta: cezayir@ekonomi.gov.tr

T.C. Cezayir Büyükelçiliği

Büyükelçi Mehmet Poroy

Adres: Rue De L'Aqueduc Bt A3

Residence Chabani Val D'Hydra

Tel: +213 21 23 00 60

Faks: 213 21 23 01 12

E-posta: ambassade.alger@mfa.gov.tr

Faydalı Linkler

Cezayir Balıkçılık ve Su Kaynakları Bakanlığı; www.mpeche.gov.dz

Cezayir Konut Bakanlığı; www.mhu.gov.dz

Cezayir Ticaret ve Sanayi Odası; www.caci.com.dz

Cezayir Gümrükler Genel Müdürlüğü; www.douane.gov.dz

Ulusal İstatistik Ofisi; www.ons.dz

Yatırımların Geliştirilmesi Ulusal Ajansı; <http://www.andi.dz>